

Handläggare: Leila Massih
Telefon: 08-508 09 306

Till
Norrmalms stadsdelsnämnd

Stockholms stads miljöprogram 2012-2015 - remiss från kommunstyrelsen

Förvaltningens förslag till beslut

1. Remissen besvaras med förvaltningens tjänsteutlåtande.
2. Paragrafen justeras omedelbart.

Christina Rapp Lundahl
stadsdelsdirektör

Liselotte van den Tempel
vik. avdelningschef

Sammanfattning

Kommunstyrelsen har begärt yttrande från bl.a. Norrmalms stadsdelsnämnd med anledning av ett förslag till nytt miljöprogram för Stockholms stad, för åren 2012-2015. Syftet med miljöprogrammet är att bryta ner stadens verksamhetsmål ”Stockholms livsmiljö ska vara hållbar” till begripliga och uppföljningsbara delmål och ska utgöra ett styrdokument för stadens miljöarbete. Riktlinjen om hållbar stadsutveckling har tagits bort i förslaget till nytt miljöprogram och har istället arbetats in i tillämpliga delar.

Förvaltningen anser att frågorna om hållbar stadsutveckling inte hanterats på ett bra sätt i föreslaget miljöprogram. Enligt förvaltningen är det positivt att miljöprogrammet kopplas ihop med ILS. Det bör dock tydliggöras hur vissa indikatorer ska tolkas och följas upp så att resultaten blir jämförbara mellan olika förvaltningar och bolag. För att t.ex. tydliggöra uppföljningen av intrång i grönområden bör det tas fram riktlinjer för grönkompensation.

Bakgrund

I Stockholms stads budget för 2011 fick kommunstyrelsen uppdraget att ta fram ett förslag till nytt miljöprogram för perioden 2012-2015. Kommunstyrelsen har nu begärt yttrande från bl.a. Norrmalms stadsdelsnämnd med anledning av ett förslag från stadsledningskontoret. Förslaget har tagits fram av en projektgrupp bestående av representanter från 16 förvaltningar och bolag. Som underlag till förslaget ligger de nationella miljökvalitetsmålen, Miljöprogram för Stockholms stad 2008-2011 samt Miljö- och hälsoutredningen för Stockholms stad.

Av stadsledningskontorets tjänsteutlåtande framgår att den sjunde riktlinjen om hållbar stadsutveckling, som antogs av kommunfullmäktige i december 2010, har tagits bort i föreslaget miljöprogram. Kapitlet har istället i tillämpliga delar arbetats in i förslaget och stadsledningskontoret förelår att riktlinjen *Hållbar stadsutveckling* utgår som stadsövergripande styrdokument när det nya miljöprogrammet börjar gälla.

Stadsdelsnämndens yttrande ska vara kommunstyrelsen tillhanda senast den 30 september. Remissen bifogas.

Ärendet

Syftet med miljöprogrammet är att bryta ner stadens verksamhetsmål "Stockholms livsmiljö ska vara hållbar" till begripliga och uppföljningsbara delmål och ska utgöra ett styrdokument för stadens miljöarbete. Miljöprogrammet omfattar sex övergripande inriktningsmål. Inriktningsmålen konkretiseras i sin tur genom 29 delmål, som beskriver hur enskilda eller flera nämnder och styrelser förväntas bidra till verksamhetsområdet.

Kommunstyrelsen har det övergripande uppföljningsansvaret för miljöprogrammet och ska rapportera uppnådda resultat till kommunfullmäktige. Genomförandet och uppföljningsansvaret för delmålen är däremot fördelade på specifika nämnder och styrelser. Samtliga nämnder och styrelser ska vidta åtgärder som leder till måluppfyllelse utifrån sin verksamhet, oavsett utpekad ansvar för specifika delmål i miljöprogrammet. Samtliga nämnder och styrelser ska också utifrån miljöprogrammet klarlägga sin egen miljöpåverkan och beskriva åtgärder för att minska densamma i en miljöhandlingsplan.

Miljöprogrammets genomförande och uppföljning ska samordnas i stadens system för integrerad ledning och uppföljning av verksamhet och ekonomi (ILS). Integrering av miljöprogrammet i stadens styrsystem betyder att målen i miljöprogrammet blir en förlängning och ett förtydligande av verksamhetsområdes-

målet i budget. Nämndens åtaganden utifrån miljöprogrammet ska framgå av verksamhetsplanen. Delmålen följs upp genom ett antal indikatorer, som väljs i samråd med kommunstyrelsen och fastställs i respektive nämnd eller styrelses verksamhetsplan. Uppföljningen sker i samband med tertialrapport 1 och 2 samt årsredovisning.

Nedan presenteras de sex övergripande inriktningsmålen och de delmål där stadsdelsnämnden har ett utpekat ansvar. De indikatorer som direkt berör stadsdelsnämnden presenteras i punktform under delmålen.

Inriktningsmål 1 - Miljöeffektiva transporter

Till målet hör sju delmål, stadsdelsnämnden har ett utpekat ansvar för fem av dessa:

Delmål 1.1 Miljöbelastningen från stadens transporter och resor ska minska
Indikatorer:

- Andel av stadens nämnder och styrelser som har antagit en resepolicy för miljövänliga resor i tjänsten.
- Andel av verksamheter som har ett dokumenterat arbete för miljöeffektiva resor och transporter.

Delmål 1.2 Stadens egna fordon ska vara miljöbilsklassade och köras på förnybart bränsle, och av stadens upphandlade transporttjänster ska miljöfordonsandelen öka

Indikatorer:

- Andel miljöbilar i stadens bilflotta
- Andel miljöbränsle i stadens miljöbilar

Delmål 1.3 Miljökvalitetsnormerna för luft ska uppnås

Indikator:

- Andel dubbdäck i stadens flotta

Delmål 1.4. Gång- och cykelresandet ska öka

Delmålet innebär bl a att vinterväghållningen på stadens cykelvägar ska vara god. Trafik- och renhållningsnämnden ansvarar för uppföljning.

Delmål 1.5. Kollektivtrafikens andel ska öka

Delmålet innebär bl a att kollektivtrafiksatsningar ska utgöra en naturlig del i stadens planering. Trafik- och renhållningsnämnden ansvarar för uppföljning.

Inriktningsmål 2 - Giffria varor och byggnader

Till målet hör fyra delmål, stadsdelsnämnden har ett utpekat ansvar för två av dessa:

Delmål 2.1 Innehållet av miljö- och hälsofarliga ämnen i upphandlade varor ska minska

Indikator:

- Andel upphandlingar av varor (exkl. byggvaror) där krav ställts på att miljö- och hälsofarliga ämnen inte ingår.

Delmål 2.3 Andelen ekologiska livsmedel som staden köper in ska uppgå till minst 25 procent

Indikator:

- Andel inköpta ekologiska livsmedel i staden i kronor av totala värdet av inköpta måltider och livsmedel.

Inriktningsmål 3 - Hållbar energianvändning

Till målet hör fem delmål, stadsdelsnämnden har ett utpekat ansvar för tre av dessa:

Delmål 3.1 Staden ska genom energieffektiviseringar minska energianvändningen i den egna verksamheten med minst 10 procent

Indikator:

- Energianvändning (inkl. fastighetsel men exkl. verksamhetsel) per kvm/år i stadens nämnder och styrelser

Delmål 3.2 Upphandlad el i stadens egna verksamheter ska uppfylla kraven för miljömärkning

Indikator:

- Elanvändning per kvm/år i stadens nämnder och styrelser

Delmål 3.3 Staden ska verka för att utsläppen av växthusgaser minskar till högst 3,0 ton CO₂e per stockholmare

Delmålet innebär bl.a. att energianvändningen i fastighetsbeståndet behöver minska med 5 procent genom energieffektiviseringar. Miljö- och hälsoskyddsnämnden ansvarar för uppföljning.

Inriktningsmål 4 - Hållbar användning av mark och vatten

Till målet hör sex delmål, stadsdelsnämnden har ett utpekat ansvar för fem av dessa:

Delmål 4.1 Mark- och vattenområden som har särskild betydelse för den biologiska mångfalden ska stärkas och utvecklas
Stadsbyggnadsnämnden ansvarar för uppföljning av delmålet.

Delmål 4.2 Grön- och vattenområden som är särskilt attraktiva för rekreation ska stärkas och utvecklas
Trafikkontoret ansvarar för uppföljning av delmålet.

Delmål 4.3 Intrång i övriga grön- och vattenområden ska minimeras.
Exploateringsnämnden ansvarar för uppföljning av delmålet.

Delmål 4.5 Skötseln av grön- och vattenområden ska stärka biologisk mångfald och rekreativa kvaliteter
Indikator:

- Areal mark per år där friställnings- och föryngringsåtgärder genomförts avseende ädellövträd

Delmål 4.6 Vattenkvaliteten i sjöar och vattendrag ska förbättras
Stockholm Vatten AB i samråd med miljö- och hälsoskyddsnämnden ansvarar för uppföljning av delmålet.

Inriktningsmål 5 - Miljöeffektiv avfallshantering

Till målet hör tre delmål, stadsdelsnämnden har ett utpekad ansvar för två av dessa:

Delmål 5.1 Avfallet från stadens verksamheter ska förebyggas och det som ändå uppstår ska nyttiggöras

Indikatorer:

- Andel av stadens verksamheter som samlar in matavfall
- Andel av stadens verksamheter som sorterar ut förpackningar och returpapper

Delmål 5.2 Andelen farligt avfall som felsorteras ska minska

Trafik- och renhållningsnämnden ansvarar för uppföljning av delmålet i samarbete med miljö- och hälsoskyddsnämnden.

Inriktningsmål 6 - Sund inomhusmiljö

Till målet hör fyra delmål, stadsdelsnämnden har inget utpekad ansvar för dessa.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts av parkmiljögruppen norra innerstaden.

Förvaltningens synpunkter

Nedan ger förvaltningen sina övergripande synpunkter på förslaget samt synpunkter på hanteringen av hållbarhetsfrågor. Därefter följer synpunkter på de delmål och indikatorer som berör nämndens verksamhet.

Övergripande synpunkter

Förvaltningen är positiv till att föreslaget miljöprogram, liksom dagens, kopplas ihop med det integrerade ledningssystemet (ILS), vilket förenklar uppföljningen och tydliggör vilka mål som ska uppnås av respektive nämnd och styrelse. Enligt förvaltningen är det också bra att förslaget följer liknande upplägg som gällande miljöprogram, eftersom arbetsätt och uppföljning är inarbetat inom förvaltningen och dess verksamheter. För att resultaten ska bli jämförbara mellan olika förvaltningar och bolag behöver det i vissa fall tydliggöras hur indikatorerna ska tolkas och följas upp. Förvaltningen anser också att det bör tas fram gemensamma miljökrav för staden som gäller vid upphandling av entreprenader, t.ex. krav på miljöbränsle, ekologiska livsmedel och insamling av matavfall.

Enligt förvaltningen är det bra att det i miljöprogrammet framhålls att samtliga nämnder och styrelser ska ha en miljöhandlingsplan. Förvaltningen vill dock att formerna och omfattningen av detta mål ska tydliggöras.

Förvaltningen saknar en inledning som beskriver miljöprogrammets syfte och vilka det riktar sig till. Detta är särskilt viktigt då miljöprogrammet även är ett dokument för Stockholms invånare och inte bara ett verktyg för stadens verksamheter.

Hållbar stadsutveckling

Förvaltningen anser att riktlinjen om hållbar stadsutveckling borde ingå i det nya miljöprogrammet. Frågorna om hållbar stadsutveckling tas istället främst upp i miljöprogrammets inledande kapitel *På väg mot en hållbar stadsutveckling*. Förvaltningen anser att inledningen om hållbar stadsutveckling till viss del är bra, men att innehållet saknar dignitet då det inte konkretiseras i uppföljbara mål. Miljöprofilområdet Norra Djurgårdsstaden nämns, men det ges ingen förklaring till hur erfarenheterna därifrån ska användas. Även miljöprofilområdet Hållbara Järva borde uppmärksammas.

Förvaltningen kan konstatera att vissa miljörelaterade delar från ”Hållbar stadsutveckling” arbetats in i föreslaget program, medan de delar som handlar om att arbeta med attityder och beteende avseende miljöfrågor är borttaget. Enligt

förvaltningen borde dessa delmål kvarstå men formuleras om efter de utvärderingar som gjorts av Miljöprogrammet för Norra Djurgårdsstaden. Förvaltningen anser att information och t.ex. visualisering av energianvändning är avgörande för människors benägenhet att leva miljövänligt.

Enligt förvaltningen kan miljöprogrammet, som det ser ut idag, inte ersätta ett program för hållbarhet. Hållbar utveckling är ett internationellt och nationellt vedertaget begrepp, där ekologiska (miljö), sociala och ekonomiska dimensioner integreras. Enligt förvaltningen borde den miljömässiga dimensionen ses tillsammans med frågor om social och ekonomisk hållbarhet.

Inriktningsmål 1 - Miljöeffektiva transporter

Under delmålet *1.1 Miljöbelastningen från stadens transporter och resor ska minska* har det tagits fram en ny indikator som ställer krav på att samtliga nämnder ska ta fram en resepolicy. I september 2010 antog förvaltningen en ny resepolicy. Enligt förvaltningen bör resepolicyen ses över efter att stadens nya miljöprogram fastställts.

Förvaltningen anser att uppföljningen av indikatorn *1.2.2 Andel miljöbränsle i stadens bilar* bör mätas i liter istället för i kostnad. Det skulle göra att stadsdelsförvaltningarnas och miljöförvaltningens uppföljning kan samordnas på ett bättre sätt. Idag rapporterar förvaltningarna bränslefördelning i liter till miljöförvaltningen medan det i ILS-webben ska rapporteras i kronor. Förvaltningen anser också att det bör definieras vad som är miljöbränsle.

Förvaltningen kan konstatera att det inte finns något delmål som berör hur stadens verksamheter ska förhålla sig till elbilar. Sedan 2011 har staden som mål att öka antalet elbilar, vilket också bör framgå av miljöprogrammet.

Inriktningsmål 2 - Giffria varor och byggnader

Förvaltningen anser att delmålet *2.1 Innehållet av miljö- och hälsofarliga ämnen i upphandlade varor ska minska* och tillhörande indikator bör omformuleras så att det även omfattar tjänster.

Förvaltningen är positiv till delmålet *2.3 Andelen ekologiska livsmedel som staden köper in ska uppgå till minst 25 %* och det faktum att målet höjts från 16 procent till 25 procent. De senaste mätningarna visar att Norrmalms verksamheter hade 23 procent ekologiska livsmedel. Förvaltningen tror att det nya målet kan efterlevas, men då krävs också att de livsmedelsupphandlingar som görs av

serviceförvaltningen underlättar för verksamheterna att prioritera ekologiska varor. Dessutom bör systemen för rapportering av ekologiska livsmedel förbättras.

Inriktningsmål 3 - Hållbar energianvändning

Enligt förvaltningen bör uppföljningen av delmål 3.2 *Upphandlad el i stadens egna verksamheter ska uppfylla kraven för miljömärkning* förtydligas. Enligt dagens rutin för rapportering av elförbrukning får lokalarean inte förändras över tid, vilket inte speglar verkligheten. Om t.ex. en ny förskola öppnas påverkas den totala lokalarean och således också elanvändningen.

Inriktningsmål 4 - Hållbar användning av mark och vatten

Förvaltningen menar att stadsdelsnämndernas parkplaner bör uppmärksammas under delmålet 4.2. *Grön- och vattenområden som är särskilt attraktiva för rekreation ska stärkas och utvecklas*, eftersom de är vägledande vid investeringar i park- och naturområden.

Under delmålet 4.3 *Intrång i övriga grön- och vattenområden ska minimeras* bör det definieras vilka områden som saknar funktion och inte behöver kompenseras. Det bör även tas fram riktlinjer för grönkompensation eftersom olika tjänstemän ofta gör olika bedömningar av vad som är lämpliga kompensationsåtgärder och vilken omfattning åtgärderna ska ha.

Förvaltningen anser att det under delmålet 4.5 *Skötseln av grön- och vattenområden ska stärka biologisk mångfald och rekreativa kvaliteter* bör tas fram långsiktiga vård- och utvecklingsplaner.

Inriktningsmål 5 - Miljöeffektiv avfallshantering

Enligt förvaltningen bör det under delmålet 5.1 *Avfallet från stadens verksamheter ska förebyggas och det som ändå uppstår ska nyttiggöras* framgå vilka av stadens verksamheter som ska sortera ut matavfall. Inom Norrmalms verksamheter är det framförallt förskolorna som har möjlighet att sortera ut matavfall för biologisk behandling. För Norrmalms del har målet redan tidigare varit svårt att nå. År 2010 sorterades 20 procent av matavfallet inom nämndens verksamheter ut för biologisk behandling. Den låga måluppfyllelsen beror ofta på att förskolor i flerfamiljshus har dåliga förutsättningar för utsortering av matavfall, eftersom förskolorna har gemensam sophantering med bostäderna i fastigheten. Att göra det obligatoriskt för fastighetsägare med fler än fyra hushåll att upplåta utrymmen för insamling av matavfall skulle ge förutsättningar för nämnden att leva upp till kommunfullmäktiges mål.

Inriktningsmål 6 Sund inomhusmiljö

Stadsdelsnämnden har inget utpekat ansvar för något av inriktningsmålens fyra delmål.

Bilaga

DNR 303-1207/2010 Förslag till Stockholms stads miljöprogram 2012-2015, med tillhörande bilagor